

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ СУДДІВ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Логвиненко М. І.

к.ю.н., доц. кафедри АГПФЕБ, Сумський державний університет

Для розвитку правової держави та української демократії, забезпечення відкритості та прозорості судової системи наша держава повинна пройти значний шлях подолання проблем побудови державного апарату, а також викоринити основну проблему бюрократичного апарату – корупцію.

Корупція – використання особою, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей [2]. Корупція є протизаконним явищем, що підриває авторитет державної влади, національну та економічну безпеку, соціальну стабільність держави.

Наприкінці ХХ століття світова спільнота об'єдналася з метою подолання корупції, оскільки такий складний феномен, який існує навіть у найдемократичніших та правових державах і є суспільно негативним, небезпечним явищем, що суперечить принципам соціальної справедливості, моралі суспільства, загрожує верховенству права. Україна як активний член міжнародної спільноти долучилася до ряду міжнародно-правових актів, та на рівні національного законодавства почала розгортати активну боротьбу з даною проблемою.

Одним із найважливіших засобів боротьби з корупцією в системі судової гілки влади є захід фінансового контролю відносно суддів – декларування їх доходів. Як особа, уповноважена на виконання функцій держави, суддя відповідно до ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції» [2], а також п. 5. ст. 55 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» [4] зобов'язаний щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою встановленою законом.

В первинній редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 7 липня 2010 року № 2453-VI [4], було передбачено обов'язкову публікацію копій декларацій суддів про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік на офіційному веб-порталі судової влади України (www.court.gov.ua). Це мало б забезпечити безперешкодний доступ громадськості до вищезгаданих відомостей про майновий стан конкретного судді з метою здійснення незалежного громадського контролю у сфері запобігання і протидії корупції. Але, 24 квітня 2012 року до вказаного Закону були внесені зміни, відповідно до яких судді зобов'язані подавати декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік, але така інформація не підлягає оприлюдненню. За ст. 12 ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції» визначено лише Голови та судді Конституційного Суду України, Голови та судді Верховного Суду України, голови та судді вищих спеціалізованих судів України є суб'єктами фінансового контролю, відомості декларації підлягають оприлюдненню [2].

Відносно даної проблеми існує безліч дискусій. Перш за все, необхідно враховувати, що оприлюднення фінансової звітності суддів є певною мірою

втручанням у їх приватне життя. Але з іншого боку, суддя є особою публічною, і для забезпечення прозорості його діяльності оприлюднення декларації є реальною необхідністю.

Окрім цього варто врахувати, що рівень корупції в Україні щорічно зростає, що поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей. Масштаби поширення корупції загрожують національній безпеці України. У Національній антикорупційній стратегії на 2011-2015 роки [1] зазначається, що одним з основних завдань країни є підвищення ступеня довіри до органів державної влади. Водночас серед основних напрямів реалізації стратегії виділено, в тому числі, активізацію міжнародного співробітництва у сфері запобігання і протидії корупції, а саме приведення антикорупційної політики України у відповідність із міжнародними стандартами у сфері запобігання і протидії корупції та впровадження в Україні найкращих практик іноземних держав у сфері запобігання і протидії корупції. Потрібно зауважити, що загальноєвропейською є тенденція щодо оприлюднення декларацій державних службовців, у тому числі і суддів, на офіційних веб-сайтах відповідних державних органів у мережі Інтернет. Україна підписавши Угоду про асоціацію, взяла на себе ряд зобов'язань, в тому числі й відносно подолання корупції.

Наявність корупції в судовій гілці влади значно підриває авторитет правосуддя та знижує рівень довіри до суду. За останні роки рівень довіри, за показниками українських дослідно-соціологічних центрів, знизився до критичного рівня. Зокрема, за даними досліджень Центру Разумкова, серед населення країни частка тих, хто повністю підтримує роботу судів, знизилася більш ніж у три рази: з 9,4%, зафіксованих у травні 2010 року до 2,9% за підсумками квітня 2012-го.

Недовіра суспільства до суду це катастрофа державного апарату, підвищення рівня злочинності, вчинення самосуду, пошук незаконних способів вирішення справ, що породжує правовий нігілізм, позбавляє громадян упевненості в своїй правовій захищеності тощо.

Заходами подолання корупції в судовій владі може стати, оприлюднення декларацій про доходи всіх суддів, вдосконалення механізму притягнення судді чи працівника суду до відповідальності за корупцію, посилення відповідальності за корупцію, забезпечення механізму звернення осіб, складання скарг, заяв по факту корупційних правопорушень, поширення в ЗМІ інформації про притягнення суддів чи працівників суду до відповідальності за корупцію.

Враховуючи європейський та міжнародний досвід боротьби з корупцією, Україна зробила важливий крок у даному напрямку, створивши Національне антикорупційне бюро, яке є правоохоронним органом. Незалежність даного органу гарантується особливим порядком його формування, а саме обрання Директора Антикорупційного бюро – склад комісії конкурсного відбору кандидатів складають по три особи від Кабінету Міністрів, Верховної Ради та Президента України. Призначається на посаду Директор Президентом України. Основною метою створення даного органу є виявлення та подолання корупції в органах державної влади, притягнення державних службовців до відповідальності за корупцію [3]. Враховуючи, що даний орган створений лише наприкінці 2014 року, а Закон набрав чинності у 2015 році, то складно говорити про ефективність діяльності даної структури.

Підсумовуючи, слід зазначити, що створення в державі умов для верховенства права, законів та забезпечення реального захисту прав і свобод

людини і громадянина є головною метою судово-правової реформи, досягнення якої можливо шляхом подолання корупції, відновлення довіри до суду з боку громадськості та підвищення гарантій захисту прав людини та громадянина.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національна антикорупційна стратегія на 2011-2015 роки [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 21.10.2011 № 1001/2011 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011>.
2. Про засади запобігання та протидії корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 07.04.2011 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.
3. Про Національне антикорупційне бюро [Електронний ресурс] : Закон України від 14.10.2014 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
4. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] : Закон України від 07.07.2010 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/page2>.